

Հավելված 1
Հայաստանի Հանրապետության
քննչական կոմիտեի
որակավորման հանձնաժողովի
02.03.2020թ.
թիվ 8 որոշման
(29.06.2020թ. թիվ 24 որոշման
փոփոխությամբ)

**ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՆՆՉԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ
(ՔՆՆԻՉՆԵՐԻ) ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ**

I. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

1. Սույն ուսուցման ծրագիրը (այսուհետ՝ Ծրագիր) ներառում է Հայաստանի Հանրապետության քննչական կոմիտեի (այսուհետ՝ Կոմիտե) ծառայողների (քննիչների) (այսուհետ՝ քննիչներ) 2020թ. վերապատրաստման կրթական չափորոշիչները, ուսուցման ձևը, ժամաքանակը և ժամանակացույցը, ինչպես նաև դասավանդվող առարկայական կուրսերի համառոտ նկարագիրը:

2. Ծրագիրը մշակվել է Կոմիտեի նախագահի 2017 թվականի փետրվարի 27-ի թիվ 29-Լ հրամանի (2019 թվականի փետրվարի 18-ի թիվ 10-Լ հրամանով կատարված փոփոխությամբ) հիման վրա:

3. Ծրագիրը նպատակաուղղված է քննիչների մասնագիտական գիտելիքների և հմտությունների շարունակական կատարելագործմանը քրեական իրավունքի, քրեական դատավարության, կրիմինալիստիկական տակտիկայի և մեթոդիկայի արդի հարցերի, փորձագիտական գործունեության և դատական փորձաքննությունների ժամանակակից հնարավորությունների, Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման ու դրա դեմ պայքարի, զինվորական ենթակայության կարգի և զինծառայողների կանոնագրքային փոխհարաբերությունների դեմ ուղղված հանցագործությունների քրեաիրավական խնդիրների, կիբեռհանցագործությունների որակման ու քննության առանձնահատկությունների, քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցերի, կոռուպցիոն դեպքերի քննության, կալանքի և այլընտրանքային խափանման միջոցների, երեխայի նկատմամբ բռնության քննության առանձնահատկությունների, հարցաքննության մեթոդների և հաղորդակցության կառավարման ու մի շարք այլ ոլորտներում:

4. Վերապատրաստման ժամաքանակը ՀՀ քննչական կոմիտեի ղեկավար պաշտոն զբաղեցնող քննիչների¹ համար սահմանվում է 24 ակադեմիական ժամ, այլ քննիչների համար՝ 30 ակադեմիական ժամ: Դեկավար պաշտոն զբաղեցնող քննիչների վերապատրաստումն իրականացվում է 3 աշխատանքային օրվա ընթացքում: Մյուս քննիչների վերապատրաստումն իրականացվում է 4 աշխատանքային օրվա ընթացքում:

5. Վերապատրաստումն առավելապես իրականացվում է դասավանդման ինտերակտիվ մեթոդներով:

¹ ՀՀ քննչական կոմիտեի կենտրոնական մարմնի, զինվորական քննչական գլխավոր վարչության, Երևան քաղաքի քննչական վարչության, մարզային քննչական վարչությունների ստորաբաժանումների /վարչությունների և բաժինների/ պետեր:

6. Դասավանդվող առարկայական կուրսերի (դասընթացների) ընտրությունը քննիչների կողմից կատարվում է ըստ Հավելված 1.1-ում ներկայացված փաթեթների:

7. Վերապատրաստման ժամանակացույց է սահմանվում 2020 թվականի հուլիս-դեկտեմբեր ամիսները:

II. ԴԱՍԱՎԱՆԴՎՈՂ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐԻ (ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ) ՑԱՆԿ

1. ՀՀ քննչական կոմիտեի ղեկավար պաշտոն զբաղեցնող քննիչների վերապատրաստման դասընթացների մոդուլ

N	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	I-Q-087-20	Քրեագիտական տեխնիկայի կիրառման հիմնախնդիրները	8
2.	I-Q-088-20	Կառավարման հոգեբանություն	8
3.	I-Q-089-20	ՀՀ քննչական կոմիտեի մարմիններում և ստորաբաժանումներում աշխատանքի կազմակերպման հիմնախնդիրները	8
4.	I-J-009-20	Փորձագիտական գործունեությունը և դատական փորձաքննությունների ժամանակակից հնարավորությունները	8
5.	I-Q-071-20	Կոռուպցիոն դեպքերի քննությունը	8
6.	I-Q-085-20	Հանցագործությունների քննության մեթոդիկայի ընդհանուր դրույթները	8

2. ՀՀ քննչական կոմիտեի այլ քննիչների վերապատրաստման դասընթացների մոդուլ

N	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	I-J-009-20	Փորձագիտական գործունեությունը և դատական փորձաքննությունների ժամանակակից հնարավորությունները	8
2.	I-J-031-20	Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում ու դրա դեմ պայքար	6
3.	I-Q-028-20	Զինվորական ենթակայության կարգի և զինծառայողների կանոնագրքային փոխհարաբերությունների դեմ ուղղված հանցագործությունների քրեաիրավական խնդիրները	10
4.	I-Q-030-20	Կիբեռհանցագործությունների որակումն ու քննության առանձնահատկությունները	8
5.	I-Q-042-20	Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր	6
6.	I-Q-056-20	Խոշտանգումների քրեաիրավական բնութագիրը և քննության առանձնահատկությունները	6
7.	I-Q-071-20	Կոռուպցիոն դեպքերի քննությունը	8
8.	I-Q-072-20	Պաշտոնական կոռուպցիայի դեպքերի քննությունը	4
9.	I-Q-073-20	Ներքին ուսումնասիրություններ (քննություն)	8
10.	I-Q-074-20	Կալանք և այլընտրանքային խափանման միջոցներ	8
11.	I-Q-075-20	Գենդերի հիման վրա կատարվող բռնարարքների քննությունը	4
12.	I-Q-076-20	Անչափահաս կամ փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների իրավունքների պաշտպանությունը	8

13.	I-Q-077-20	Կոռուպցիոն բնույթի ֆինանսական հանցագործություններ և անդրազգային կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարը	8
14.	I-Q-078-20	Մտավոր սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննությունը և դրանց դեմ պայքարը	6
15.	I-Q-079-20	Երեխայի նկատմամբ բռնության բնութագիրը և քննության առանձնահատկությունները	4
16.	I-Q-080-20	Զոհերի (տուժողների) կարգավիճակի առանձնահատկությունները քրեական դատավարությունում	4
17.	I-Q-081-20	Հարցաքննության մեթոդները և հաղորդակցության կառավարումը	8
18.	I-Q-030-20	Էլեկտրոնային ապացույցների կիրառման հիմնախնդիրները քրեական դատավարությունում	8
19.	I-Q-082-20	Սպանությունների քննության մեթոդիկան	8
20.	I-Q-083-20	Սեփականության և տնտեսական գործունեության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննության մեթոդիկան	8
21.	I-Q-084-20	Թմրանյութերի ապօրինի շրջանառության վերաբերյալ գործերի քննության մեթոդիկան	6
22.	I-Q-085-20	Հանցագործությունների քննության մեթոդիկայի ընդհանուր դրույթները	6
23.	I-Q-086-20	Քրեական ենթամշակույթին առնչվող արարքների որակման հիմնահարցերը և դրանց վերաբերյալ գործերի քննության մեթոդիկան	4

III. ԴԱՍԱՎԱՆԴՎՈՂ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐԻ (ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ) ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

1. I-Q-087-20. Քրեագիտական տեխնիկայի կիրառման հիմնախնդիրները

Դասընթացը պայմանավորված է քննչական գործունեության ընթացքում քրեագիտական տեխնիկայի հասկացության և դրա կիրառական օգտագործման վերաբերյալ գիտելիքների և գործնական հմտությունների կատարելագործմանը:

Դասընթացը ներառում է քննչական գործողությունների ընթացքում կիրառվող քրեագիտական տեխնիկայի դասական կանոնների, հետաքրքրություն ներկայացնող օբյեկտների առգրամվան և հետազայում հատուկ հետազոտություններ նշանակելու առումով քրեագիտական տեխնիկային առնչվող գիտելիքների օգտագործման, ինչպես նաև համապատասխան քրեագիտական տեխնիկայի ճիշտ օգտագործման և տեխնիկական սպասարկման առանձնահատկությունների ուսումնասիրությունը:

2. I-Q-088-20. Կառավարման հոգեբանություն

Դասընթացի նպատակն է << քննչական կոմիտեի մարմիններում և ստորաբաժանումներում ղեկավար պաշտոն զբաղեցնող անձանց մոտ կառավարչական հմտությունների ձևավորումն ու զարգացումը, անձնակազմի կառավարման հոգեբանական նրբությունների տիրապետմանն ուղղված կարողությունների կատարելագործումը:

Դասընթացը ներառում է անձի հոգեբանության, կառավարման հոգեբանության, ղեկավարման կարողությանը նպաստող անհատական հոգեբանական առանձնահատկությունների, ղեկավարի ինքնաներկայացման, աշխատակցի հոգեբանական կերպարի գնահատման, աշխատանքային ռեսուրսները բաշխելու, խմբի առաջնորդության, բարոյահոգեբանական մթնոլորտի ձևավորման և պահպանման հոգեբանական

մեխանիզմների ու չափանիշների, կոլեկտիվում հոգեբանական ներգործության մեխանիզմների ու ձևերի ուսումնասիրությունը:

3. I-Q-089-20. ՀՀ քննչական կոմիտեի մարմիններում և ստորաբաժանումներում աշխատանքի կազմակերպման հիմնախնդիրները

Սույն դասընթացն անհրաժեշտ է ՀՀ քննչական կոմիտեի գործունեության կազմակերպման վերաբերյալ գիտելիքների և գործնական հմտությունների կատարելագործման և ընդլայնման համար:

Դասընթացը նպատակաուղղված է ՀՀ քննչական կոմիտեի գործունեության իրավական հիմքերի, քննչական գործունեության ընթացքում առաջացող խնդիրների, օրենսդրական բացերի, քննչական սխալների, ՀՀ քննչական կոմիտեի մարմիններում և ստորաբաժանումներում ղեկավար պաշտոն զբաղեցնող անձանց կողմից աշխատանքի արդյունավետ կազմակերպման և ղեկավարման, այդ թվում՝ աշխատանքի համաչափ բաշխման, կարգապահության հետ կապված հիմնախնդիրների ուսումնասիրությանը:

4. I-J-009-20. Փորձագիտական գործունեությունը և դատական փորձաքննությունների ժամանակակից հնարավորությունները

Դասընթացը պայմանավորված է փորձագիտական գործունեության և փորձաքննությունների վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման, համարժեք և արդյունավետ փորձաքննությունների նշանակման կարողությունների ձևավորման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է դատական փորձաքննության տեսական-իրավական հիմնախնդիրները, փորձագիտական գործունեությունը և դրա առանձնահատկությունները, քրեական վարույթում փորձաքննությունների (դատական հետքաբանություն, պայթյունատեխնիկական, դատաբժշկական, դատահոգեբանական, դատահոգեբուժական, նյութագիտական, դատաձեռագրաբանական, դատաձգաբանական, դատահամակարգչատեխնիկական և այլ) ժամանակակից հնարավորությունները, դրանց նշանակման հիմքերի, կարգի, բովանդակության, փորձաքննությունների կատարման և արդյունքների գնահատման վերաբերյալ հիմնահարցերը:

5. I-J-031-20. Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում ու դրա դեմ պայքար

Դասընթացն ուղղված է արդարադատության ողջ շղթայում սեռի հիմքով բռնության դեմ պայքարին առնչվող հարցերի առանձնահատկությունների ուսումնասիրությանը, այս բնագավառում գիտելիքների ծավալի ընդլայնմանն ու կատարելագործմանը:

Դասընթացը ընդհանուր գիտելիքներ կապահովի կանանց դեռի վերաբերյալ կարծրատիպերի և սեռի հիմքով բռնության, Հայաստանում դրա տարածվածության և բռնության նկատմամբ վերաբերմունքին վերաբերող հիմնահարցերի մասին, ինչպես նաև ընդհանուր պատկերացում կտա համապատասխան միջազգային գործիքակազմի և կիրառելի ստանդարտների վերաբերյալ: Դասընթացի շրջանակում անդրադարձ կկատարվի զոհի անվտանգությունն ապահովելու նպատակով անհետաձգելի միջամտության և պաշտպանական որոշումների իրականացմանը, ընտանեկան բռնության դեպքերի վերաբերյալ հաշտարարության գործերում առկա հիմնահարցերին, միջ-գերատեսչական համագործակցության ստանդարտներին, քրեական վարույթի առանձնահատկություններին՝ գործի քննությունից մինչև դատավճռի կայացման փուլն ընկած ողջ ժամանակահատվածում:

6. I-Q-028-20. Հինվորական ենթակայության կարգի և զինծառայողների կանոնագրքային փոխհարաբերությունների դեմ ուղղված հանցագործությունների քրեաիրավական խնդիրները

Դասընթացն անհրաժեշտ է զինվորական հանցագործությունների վերաբերյալ գործերով քրեական օրենքի ճիշտ կիրառման, ՀՀ սահմանադրական դատարանի և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումների վերաբերյալ գիտելիքները և հմտությունները կատարելագործելու համար:

Դասընթացը ներառում է զինվորական հանցագործություններ նախատեսող հանցակազմերի մանրամասն ներկայացումը՝ ՀՀ գործող քրեական օրենսգրքի և ՀՀ քրեական նոր օրենսգրքի նախագծի համաձայն, զինվորական կարգապահության խախտումների և զինվորական հանցագործությունների տարանջատման հարցերը, մասնավորապես՝ նույն արարքի համար կրկին պատասխանատվության չենթարկվելու սկզբունքի տեսանկյունից, զինվորական հանցագործությունների ընդհանուր և որակյալ հանցակազմերի որակման առանձնահատկությունները:

7. I-Q-030-20. Կիբեռհանցագործությունների որակումն ու քննության առանձնահատկությունները

Դասընթացն անհրաժեշտ է համակարգչային տեղեկատվության անվտանգության դեմ ուղղված հանցագործությունների, դրանց քննության մեթոդաբանության առանձին հարցերի կապակցությամբ գիտելիքներ հաղորդելու և դրանց կիրառման հմտություններ ձևավորելու համար:

Դասընթացը ներառում է «Կիբեռհանցագործությունների մասին» ԵԽ Կոնվենցիայով նախատեսված քրեական հանցագործությունների վերաբերյալ նորմերի իմպլեմենտացիայի խնդիրները ՀՀ քրեական օրենսգրքում, Կոնվենցիայի հիման վրա ստեղծված կոմիտեի (T-CY)՝ արարքների որակման հետ կապված բանաձևերը, ՀՀ քրեական օրենսգրքով նախատեսված արարքների որակման հիմնախնդիրները, մանկական պոռնոգրական նյութերի հետ կապված քրեական գործերով ապացույցների ձեռքբերման հնարավոր տարբերակները, «տոր» կամ «մութ» ցանցերից ապացույցներ ձեռքբերելու դժվարությունները, նման հանցագործությունների լատենտայնությունը, կիբեռհանցագործություններով միջազգային փոխօգնության հիմնախնդիրները:

8. I-Q-042-20. Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է ՄԻԵԴ իրավական նոր դիրքորոշումների վերաբերյալ գիտելիքներ հաղորդելու և կարողություններ ձևավորելու համար:

Դասընթացը ներառում է քրեական իրավունքի և դատավարության ոլորտում Եվրոպական կոնվենցիայով և միջազգային այլ պայմանագրերով երաշխավորված իրավունքների (այդ թվում՝ խոսքի ազատության և ազգային անվտանգության ապահովման հիմնախնդիրների, անձի ազատության և անձնական անձեռնմխելիության, մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիության, արդար դատաքննության իրավունքների պաշտպանության, անթույլատրելի ապացույցների օգտագործման արգելքի, խոշտանգումների և այլ դաժան վերաբերմունքի արգելքի, ռասիզմի և խտրականության արգելքի) պաշտպանության վերաբերյալ ՄԻԵԴ արդի նախադեպային իրավունքը և ՀՀ նկատմամբ դրա կիրառման հիմնահարցերը, ինչպես նաև վերոհիշյալ հիմնահարցերի վերաբերյալ վերջին տարիների ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումները և քննչական պրակտիկայում դրանց կիրառման հմտությունները:

9. I-Q-056-20. Խոշտանգումների քրեաիրավական բնութագիրը և քննության առանձնահատկությունները

Դասընթացը պայմանավորված է խոշտանգման և այլ դաժան, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի չենթարկվելու իրավունքի ապահովման օրենսդրական պահանջների, միջազգային չափանիշների վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է խոշտանգումների քրեաիրավական բնութագիրը, որակման առանձնահատկությունները, հարակից հանցակազմերից սահմանազատելու հիմնահարցերը, խոշտանգումների վերաբերյալ գործերի քննության մեթոդիկայի առանձնահատկությունները, ինչպես նաև դրա կանխարգելման, արձանագրման և արդյունավետ բացահայտման Ստամբուլի արձանագրության չափանիշներին համապատասխան խոշտանգումների ու վատ վերաբերմունքի հետքերի փաստագրման վերաբերյալ հարցերը, խոշտանգումների վերաբերյալ ՄԻԵԴ պրակտիկան:

10. I-Q-071-20. Կոռուպցիոն դեպքերի քննությունը

Դասընթացն անհրաժեշտ է կոռուպցիոն դեպքերի քննությանն առնչվող հիմնահարցերի վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման, դրանք կենսագործելու կարողությունների ու գործնական հմտությունների կատարելագործման համար:

Դասընթացի շրջանակում քննարկվելու են կոռուպցիոն դեպքերի քննության առանձնահատկությունները, ուսումնասիրվելու են կոռուպցիոն հանցագործությունների պատճառները և հետևանքները, կոռուպցիայի դեմ պայքարի ազգային և միջազգային փորձը, կոռուպցիայի դեմ պայքարի իրավական հիմքերը (<< և միջազգային), կանխմանն ուղղված սահմանափակումները:

11. I-Q-072-20. Պաշտոնական կոռուպցիայի դեպքերի քննությունը

Դասընթացը պայմանավորված է պաշտոնական կոռուպցիայի դեպքերի քննության ոլորտում գիտելիքների ծավալի ընդլայնման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացի շրջանակում քննարկման առարկա են դառնալու քրեական և քաղաքացիական հակակոռուպցիոն գործերով դատական պրակտիկան, պաշտոնատար անձանց մասնակցությամբ կոռուպցիոն հանցագործությունների քննության իրավական և քաղաքական խոչընդոտները, դրանց հնարավոր հաղթահարման ուղիները: Հատուկ անդրադարձ է կատարվելու ապօրինի հարստացման գործերով անմեղության կանխավարկածի սկզբունքից շեղվելու և եկամուտների օրինականության ապացուցման բեռը ենթադրյալ հանցանք կատարած անձի վրա դնելու հիմնահարցին:

12. I-Q-073-20. Ներքին ուսումնասիրություններ (քննություն)

Դասընթացն անհրաժեշտ է աշխատավայրում ծառայողական քննությունների անցկացման, ներքին աուդիտի ուսումնասիրությունների, ազդարարների պաշտպանության, արտաքին հետաքննություն իրականացնողներին իրազեկման ոլորտում անհրաժեշտ գիտելիքների և կարողությունների կատարելագործման, վերջիններիս կիրառման գործնական հմտությունների զարգացման համար:

Այս դասընթացի շրջանակում կուսումնասիրվեն պետական կառավարման մարմիններում ծառայողական քննության ընթացակարգը և պատասխանատվությունը, ներքին աուդիտի դերը և գործառույթները, պետության ֆինանսական վերահսկողության գործառույթը և դրա իրականացման ընթացակարգն ու հաշվետվողականությունը, ազդարարումը և սուտ մատնությունը, ինչպես նաև ազդարարման արտոնությունից օգտվելու չարաշահումները, տարբերությունները և հնարավոր համընկնումները, իրավապահ մարմիններին իրազեկելու պարտասխանատվություն ունեցող իրավասու անձանց նույնականացումը և այլ հիմնահարցեր:

13. I-Q-074-20. Կալանք և այլընտրանքային խափանման միջոցներ

Դասընթացն անհրաժեշտ է կալանք և այլընտրանքային խափանման միջոցներ կիրառելու դեպքերի վերաբերյալ ազգային և միջազգային փորձի ուսումնասիրության, այս ոլորտում անհրաժեշտ գիտելիքների և կարողությունների կատարելագործման, գործնական խնդիրների վերհանման և փորձի փոխանակման համար:

Դասընթացի շրջանակում ուսումնասիրման առարկա կդառնան ազատության սահմանափակման հիմքերը, ազատությունից զրկված անձանց համար նախատեսված երաշխիքները, այլընտրանքային խափանման միջոցները, կներկայացվեն կալանքի օրինականության վերաբերյալ ՄԻԵԴ նախադեպային իրավունքը և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումները:

14. I-Q-075-20. Գենդերի հիման վրա կատարվող բռնարարքների քննությունը

Դասընթացն ուղղված է գենդերի հիման վրա կատարվող բռնարարքների քրեականացման մարտահրավերների և առկա բացերի, թերությունների, նշված հանցագործությունների հանդեպ հանդուրժողականության պատճառների և առկա իրավիճակը հաղթահարելու հնարավոր ուղիների վերաբերյալ անհրաժեշտ գիտելիքների կատարելագործման, փորձի փոխանակման համար:

Դասընթացի շրջանակում կուսումնասիրվեն ՀՀ քրեական օրենսդրությամբ սեքսուալ հետապնդման և սեքսուալ չարաշահումների/շահագործման համար քրեական պատասխանատվությունը՝ որպես գենդերային հանցագործություններից պաշտպանության տարատեսակ, այս հանցագործության քննության մեթոդիկայի, քննության տակտիկայի, քրեական հետապնդման առանձնահատկությունները:

15. I-Q-076-20. Անչափահաս կամ փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների իրավունքների պաշտպանությունը

Դասընթացն անհրաժեշտ է անչափահաս կամ փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների իրավունքների պաշտպանության ոլորտում գիտելիքներն ընդլայնելու, տեսական գիտելիքների գործնական կիրառման հմտությունները զարգացնելու, ինչպես նաև իրավական նոր դիրքորոշումները ունկնդիրներին մատուցելու համար:

Դասընթացի շրջանակում քննարկումները տեղի կունենան, մասնավորապես, հետևյալ ասպեկտներով.

- Անչափահասների քրեական պատասխանատվության և պատժի առանձնահատկությունները,
- Անչափահասների և փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների մասնակցությամբ վարույթի սկզբունքային առանձնահատկությունները, ներպետական օրենսդրական կարգավորումները և միջազգային փորձը,
- Անչափահասների և փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների նկատմամբ դատավարական հարկադրանքի միջոցների կիրառման առանձնահատկությունները,
- Ապացուցման գործընթացի առանձնահատկությունները,
- Անչափահաս և փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների մասնակցությունը քննչական և դատավարական գործընթացին,
- Օրինական ներկայացուցչի և պաշտպանի մասնակցությունը անչափահաս և փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների մասնակցությամբ վարույթին:

16. I-Q-077-20. Կոռուպցիոն բնույթի ֆինանսական հանցագործություններ և անդրազգային կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարը

Դասընթացի նպատակը կոռուպցիոն բնույթի ֆինանսական հանցագործությունների քննության և անդրազգային կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարում անհրաժեշտ

գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների ծավալի ընդլայնմանումն ու կատարելագործումն է:

Դասընթացի շրջանակում քննարկումները տեղի կունենան, մասնավորապես, հետևյալ ասպեկտներով.

- Ֆինանսական հանցագործությունների բնորոշումը. փողերի լվացում, բանկային գաղտնիք, արժեթղթերի շուկայի չարաշահումներ, հարկեր թաքցնել, եկամուտների հայտարարագրման հիմնախնդիրներ,

- Անդրազգային կազմակերպված հանցավորությունը, սահմանումները, տիպերը, բնութագրերը, պատճառները, հետևանքները և ֆինանսական հանցագործություններին ու անդրազգային կազմակերպված հանցավորությանը արձագանքելու հետ կապված այլ հարցեր:

Դասընթացի շրջանակում ներկայացվելու են քննարկվող նյութի վերաբերյալ օրենսդրական կարգավորումները, միջազգային փորձը, իրական կյանքից վերցված գործնական իրավիճակներ:

17. I-Q-078-20. Մտավոր սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննությունը և դրանց դեմ պայքարը

Դասընթացն անհրաժեշտ է մտավոր սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննության և դրանց դեմ պայքարի ոլորտում արդի խնդիրները քննության առարկա դարձնելու, այս բնագավառում գիտելիքների ծավալն ընդլայնելու, գործնական հմտությունները կատարելագործելու համար:

Դասընթացի շրջանակում կուսումնասիրվեն մտավոր սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների տիպերը, բնութագրերը, պատճառները, հետևանքները, մտավոր սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննության առանձնահատկությունները:

18. I-Q-079-20. Երեխայի նկատմամբ բռնության բնութագիրը և քննության առանձնահատկությունները

Դասընթացն անհրաժեշտ է երեխաների նկատմամբ բռնությունների դեմ պայքարում, այդ բռնությունների որակման, դրանց առնչությամբ վարույթի և քննության վերաբերյալ գիտելիքներն ընդլայնելու, տեսական գիտելիքների գործնական կիրառման հմտությունները զարգացնելու, ՀՀ քննչական և դատական պրակտիկայում առկա խնդիրները վերհանելու, ինչպես նաև իրավական նոր դիրքորոշումները ունկնդիրներին մատուցելու համար:

Դասընթացի շրջանակում քննարկումները տեղի կունենան, մասնավորապես, հետևյալ ասպեկտներով՝

- Երեխաների նկատմամբ բռնության հասկացությունը, տեսակները, հանցավոր դրսևորումների քրեական բնութագիրը,

- Երեխաների նկատմամբ բռնության հոգեբանական հետևանքները և հակազդման առանձնահատկությունները,

- Երեխաների նկատմամբ բռնության դեպքերի քննության առանձնահատկությունները քննության սկզբնական և հետագա փուլերում (քննության մեթոդիկան ու տակտիկան),

- Քրեական դատավարությունում բռնության ենթարկված երեխաների իրավունքների ապահովումը,

- Օրինական ներկայացուցչի, մանկավարժի և մասնագետի (հոգեբանի) մասնակցությունը քրեական գործով վարույթին՝ որպես երեխայի իրավունքների և օրինական շահերի ապահովման երաշխիք,

- Երեխայի իրավունքների ապահովման առանձնահատկությունները դատական քննության փուլում,

- Բռնության ենթարկված երեխաների հարցաքննության առանձնահատկությունները

• Երեխայի նկատմամբ բռնության դեպքերի քննության ընթացքում միջոլորտային և միջգերատեսչական համագործակցությունն ու դրա ձևերը:

19. I-Q-080-20. Զոհերի (տուժողների) կարգավիճակի առանձնահատկությունները քրեական դատավարությունում

Դասընթացը պայմանավորված է քրեական դատավարությունում զոհերի (տուժողների) կարգավիճակի առանձնահատկությունների, նարնց իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության ու ապահովման վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման և կարողությունների ձևավորման, տեսական գիտելիքների գործնական կիրառման հմտությունների զարգացման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է՝

- Քրեական դատավարության զոհի իրավական կարգավիճակը, իրավունքները և պարտականությունները,
- Զոհերի համար ընթացակարգային երաշխիքները,
- Զոհերի պաշտպանությունը և նրանց աջակցության տրամադրումը (երկրորդային վիկտիմիզացման կանխարգելում, պաշտպանություն ապաբեկումից, վրեժխնդրությունից, դատի ընթացքում վնասվելուց և այլն),
- Զոհերի անձնական կյանքի գաղտնիության իրավունքի ապահովումը,
- Զոհերին փոխհատուցումը,
- Զոհերի քաղաքացիական հայցի ապահովումը քրեական դատավարությունում,
- Ընթացակարգային հարմարությունները խոցելի զոհերի համար (խոցելի զոհերի բացահայտում, երեխաներ, փոքրամասնություններ, հաշմանդամություն ունեցող զոհեր, սեռական հանցագործությունների զոհեր, մարդկանց թրաֆիկինգի զոհեր և այլն):

20. I-Q-081-20. Հարցաքննության մեթոդները և հաղորդակցության կառավարումը

Դասընթացը պայմանավորված է հարցաքննության մեթոդների և հաղորդակցության կառավարման վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման և կարողությունների ձևավորման, ինչպես նաև տեսական գիտելիքները գործնական կիրառելու հմտությունների զարգացման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է՝

- Հաղորդակցության ընդհանուր տեսանկյունները (թե՛խոսքային և թե՛ ոչ խոսքային, բանավոր և գրավոր, լսող կողմի ընկալմանը նպաստող մեթոդներ, արդյունավետ ունկնդրում),
- Հաղորդակցությունը զանգվածային լրատվամիջոցների հետ,
- Հաղորդակցությունը վկաների հետ,
- Հաղորդակցությունը զոհերի հետ,
- Հաղորդակցությունը մեղադրյալի հետ,
- Հաղորդակցությունը փաստաբանների և դատավարության մյուս մասնակիցների հետ,
- Հաղորդակցությունը անչափահասների հետ (ինչպես հարցեր տալ, ինչպես ստանալ արժանահավատ տեղեկություններ և այլն),
- Հաղորդակցությունը փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների հետ,
- Միջմշակութային հաղորդակցություն:

21. I-Q-030-20. Էլեկտրոնային ապացույցների կիրառման հիմնախնդիրները քրեական դատավարությունում

Դասընթացն անհրաժեշտ է ցանկացած տեսակի, այդ թվում՝ համակարգչային տեղեկատվության անվտանգության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննության ընթացքում էլեկտրոնային ապացույցների հավաքման, ստուգման, գնահատման ու կիրառման

հասմալիր հարցերի կապակցությամբ գիտելիքներ հաղորդելու և ապացուցման գործընթացում դրանց տակտիկապես գրագետ կիրառման հմտություններ ձևավորելու համար:

Դասընթացը ներառում է «Կիբեռհանցագործությունների մասին» ԵԽ Կոնվենցիայով նախատեսված քրեական հանցագործությունների վերաբերյալ նորմերի իմպլեմենտացիայի խնդիրները ՀՀ քրեական օրենսգրքում, ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված ապացուցման գործընթացի հիմնախնդիրները, էլեկտրոնային ապացույցների հետ աշխատելու քրեադատավարական առանձնահատկությունները, խնդրո առարկա բնագավառի վերաբերյալ ՄԻԵԴ-ի, ՀՀ վճռաբեկ դատարանի նախադեպային որոշումներում արտահայտված իրավական դիրքորոշումները, ինչպես նաև սույն ոլորտում միջազգային փոխօգնության հիմնախնդիրները:

22. I-Q-082-20. Սպանությունների քննության մեթոդիկան

Դասընթացը պայմանավորված է սպանությունների քննության ոլորտում կրիմինալիստիկական գիտելիքների ծավալի ընդլայնման անհրաժեշտությամբ:

Այս դասընթացի շրջանակում քննարկման առարկա են դառնալու սպանությունների առթիվ հարուցված և քննված քրեական գործերով դատական և քննչական պրակտիկան, նման հանցագործությունների բացահայտման, արդյունավետ քննության տակտիկայի և մեթոդիկայի մի շարք կարևորագույն հիմնահարցեր: Հատուկ անդրադարձ է կատարվելու հասարակ սպանության, ինչպես նաև մեղմացուցիչ կամ ծանրացուցիչ հանգամանքերով սպանությունների քննության մեթոդիկայի առանձնահատկություններին:

23. I-Q-083-20. Սեփականության և տնտեսական գործունեության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննության մեթոդիկան

Դասընթացն անհրաժեշտ է սեփականության և տնտեսական գործունեության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննության ոլորտում առկա արդի հիմնախնդիրները ուսումնասիրելու, այս բնագավառում տեսական գիտելիքների ծավալն ընդլայնելու, ինչպես նաև գործնական հմտությունները կատարելագործելու համար:

Դասընթացի շրջանակում կուսումնասիրվեն սեփականության և տնտեսական գործունեության դեմ ուղղված հանցագործությունների տեսակները, բնութագրերը, պատճառները, հետևանքները, այդօրինակ հանցագործությունների քննության տակտիկայի և մեթոդիկայի առանձնահատկությունները:

24. I-Q-084-20. Թմրանյութերի ապօրինի շրջանառության վերաբերյալ գործերի քննության մեթոդիկան

Դասընթացն անհրաժեշտ է թմրանյութերի ապօրինի շրջանառության վերաբերյալ քրեական գործերի քննության և դրա դեմ պայքարի ոլորտում արդի հիմնախնդիրները ուսումնասիրելու, այս բնագավառում տեսական գիտելիքների ծավալն ընդլայնելու, ինչպես նաև գործնական հմտությունները կատարելագործելու համար:

Դասընթացի շրջանակում կուսումնասիրվեն թմրամիջոցների ապօրինի շրջանառության առնչվող հանցագործությունների բնութագրերը, պատճառները, հետևանքները, այդ հանցագործությունների առնչությամբ հարուցվող քրեական գործերի քննության առանձնահատկությունները, դրանց ընթացքում կիրառվող տակտիկական հնարքների և մեթոդիկայի յուրահատկությունները:

25. I-Q-085-20. Հանցագործությունների քննության մեթոդիկայի ընդհանուր դրույթները

Դասընթացը պայմանավորված է հանցագործությունների քննության մեթոդիկայի հարցում տեսական գիտելիքների ծավալի ընդլայնման, գործնական ունակությունների և կարողությունների կիրառման հմտության ձևավորման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է հանցագործությունների քննության մեթոդիկայի վերաբերյալ ընդհանուր դրույթների ուսումնասիրություն, առանձին հանցագործությունների քննության մեթոդիկայի յուրահատկությունների քննարկում, իրավիճակային խնդիրների միջոցով կոնկրետ տեսակի հանցագործությունների քննության մեթոդիկայի փորձարկում:

26. I-Q-086-20. Քրեական ենթամշակույթին առնչվող արարքների որակման հիմնահարցերը և դրանց վերաբերյալ գործերի քննության մեթոդիկան

Դասընթացը պայմանավորված է քրեական ենթամշակույթին առնչվող արարքների որակման և դրանց վերաբերյալ գործերի քննության մեթոդիկայի հարցում գիտելիքների ծավալի ընդլայնման, գործնական ունակությունների և կարողությունների կիրառման հմտության ձևավորման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է քրեական ենթամշակույթին առնչվող արարքների որակման առանձնահատկությունների, դրանց վերաբերյալ գործերի քննության պլանավորման, պարզաբանման և ապացուցման ենթակա հանգամանքների վերհանման, քննության սկզբնական և հետագա փուլերի, ինչպես նաև առանձին քննչական գործողությունների կատարման առանձնահատկությունների ուսումնասիրությունը:

ԴԱՍԱՎԱՆԴՎՈՂ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐԻ (ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ) ՓԱԹԵԹՆԵՐ

Փաթեթ 1.

N	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	I-Q-009-20	Փորձագիտական գործունեությունը և դատական փորձաքննությունների ժամանակակից հնարավորությունները	8
2.	I-Q-042-20	Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր	6
3.	I-Q-077-20	Կոռուպցիոն բնույթի ֆինանսական հանցագործություններ և անդրազգային կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարը	8
4.	I-Q-081-20	Հարցաքննության մեթոդները և հաղորդակցության կառավարումը	8

Փաթեթ 2.

N	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	I-J-031-20	Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում ու դրա դեմ պայքար	6
2.	I-Q-030-20	Կիրեռահանցագործությունների որակումն ու քննության առանձնահատկությունները	8
3.	I-Q-074-20	Կալանք և այլընտրանքային խափանման միջոցներ	8
4.	I-Q-072-20	Պաշտոնական կոռուպցիայի դեպքերի քննությունը	4
5.	I-Q-080-20	Ձոհերի (տուժողների) կարգավիճակի առանձնահատկությունները քրեական դատավարությունում	4

Փաթեթ 3.

N	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	I-Q-028-20	Զինվորական ենթակայության կարգի և զինծառայողների կանոնագրքային փոխհարաբերությունների դեմ ուղղված հանցագործությունների քրեաիրավական խնդիրները	10
2.	I-Q-073-20	Ներքին ուսումնասիրություններ (քննություն)	8
3.	I-Q-075-20	Գենդերի հիման վրա կատարվող բռնարարքների քննությունը	4
4.	I-Q-082-20	Սպանությունների քննության մեթոդիկան	8

Փաթեթ 4.

N	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	I-Q-056-20	Խոշտանգումների քրեաիրավական բնութագիրը և քննության առանձնահատկությունները	6
2.	I-Q-076-20	Անչափահաս կամ փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների իրավունքների պաշտպանությունը	8
3.	I-Q-071-20	Կոռուպցիոն դեպքերի քննությունը	8
4.	I-Q-083-20	Սեփականության և տնտեսական գործունեության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննության մեթոդիկան	8

Փաթեթ 5.

N	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	I-Q-078-20	Մտավոր սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննությունը և դրանց դեմ պայքարը	6
2.	I-Q-079-20	Երեխայի նկատմամբ բռնության բնութագիրը և քննության առանձնահատկությունները	4
3.	I-Q-030-20	Էլեկտրոնային ապացույցների կիրառման հիմնախնդիրները քրեական դատավարությունում	8
4.	I-Q-085-20	Հանցագործությունների քննության մեթոդիկայի ընդհանուր դրույթները	6
5.	I-Q-084-20	Թմրանյութերի ապօրինի շրջանառության վերաբերյալ գործերի քննության մեթոդիկան	6

Փաթեթ 6.

N	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	I-Q-081-20	Հարցաքննության մեթոդները և հաղորդակցության կառավարումը	8
2.	I-Q-086-20	Քրեական ենթամշակույթին առնչվող արարքների որակման հիմնահարցերը և դրանց վերաբերյալ գործերի քննության մեթոդիկան	4
3.	I-Q-030-20	Էլեկտրոնային ապացույցների կիրառման հիմնախնդիրները քրեական դատավարությունում	8
4.	I-Q-085-20	Հանցագործությունների քննության մեթոդիկայի ընդհանուր դրույթները	6
5.	I-Q-072-20	Պաշտոնական կոռուպցիայի դեպքերի քննությունը	4